

Pərvanə Bayramqızı

"Klassik oxucu sənətkarın yazdığı-nı onun özündən daha yaxşı başa düşə bilər". Özümü yaxşı oxucu hesab etməyə məni bir az da Əbu Turxanın bu fikri "təhrik etdi". "Yaxşı tənqidçi əsərdə sənətkarın özünün demək istəmədiklərini də aşkar edir" fikrindən sonra isə əməlli-başlı cəsə-rətlənib oxucuları iki qrupa böldüm; şairlə şeiri eyniləşdirib nə oxusa "bəh-bəh" eləyən və şeirin ruhuna uyğun olaraq şairi ya sevən ya da ona acıqlanan oxucu. (Kitabxanaşü-naslıqda oxucu tipləri başqa cür təs-nif edilir.) Əbu Turxandan sitat gətir-mişkən onun başqa bir fikrini də ya-zım. Deyir ki, "Önəmli o deyil nə haq-qında və ya kimin haqqında yazılıb, önəmli odur ki, kim yazıb!" Qalmaqal salmayaq, sadəcə, "biz belə düşün-mürük" deyib də keçək. Köhnə kitab-larda olduğu kimi bu mətnə də Vis-sarion Belinskidən sitat gətirilsə pis heç nə baş verməz: "Şair həqiqəti sü-but etmir, o onu göstərir". Bu yerdə bir fikir də məndən gəlsin: şair öz hə-qiqətini göstərir, obyektə çox vaxt öz baxış bucağından yanaşır, hadisələri öz mövqeyinə uyğun dəyərləndirir. Amma şairin həqiqəti hamının gerçə-yinə çevrilir. O həqiqəti şairdən alır hərə öz bildiyi kimi yozur, öz dünya-sına aid edir. Çünki çoxu o cür düşü-nür, sadəcə duyğuları bədiiləşdirmək qabiliyyəti yalnız seçilmişlərə verilib.

Şeirlə məni sözə sevgim, misralar-dan duyulan ruhu əzizləməyim doğma-laşdırıb. Hələ uşaq ikən hər hansı bir fi-kir formalaşdıran şeirləri sevirdim. Bo-şuna əzbərləmirdim. Oxuyanda şeirin "məne nə deyəcəyini" gözləyirdim. Şei-ri insan sandığımdan axırda dost ol-dum.

Gözləyin bir dəqiqə...

yaddaşımda "axtarış aparım"... gö-rüm ilk dəfə oxuduğum şeir hansı idi? Hə, xatırladım. Elə məne də sizi kimi bi-

Ayaz Arabaçının "vətəndaşları"

ricini "Xoruz"u, "Keçi"ni oxumağı tövsi-yə ediblər. Şeir əzbərləmək üstündə tənbeh edilməmişəm. Bir, ya iki dəfə oxuyan kimi yaddaşıma yazılıb. Amma nə gizlədim, xoruzla, keçinin şeirdə "nə işləri olduğunu" anlaya bilmədim. Bildi-yim o oldu ki, ayrı şeir oxumaq istəyi-rəm. Anamgil nə qədər izah etməyə ça-lışsalar da alınmadı. Dedim "xoruz hər gün banlayır, eşidirəm də. Burda ma-raqlı nə var ki?" Axtardığım maraqlı şeir-in Əli Kərimin "Fuad yazdı divarı" şeiri olduğunu şeirdən bəhs edən birinci ya-zımda qeyd etmişəm. O vaxtdan indiyə-dək poeziyadan qopa bilmirəm. Şeirlə, nəğməylə ovuna bilirəm. Şeir oxuyan-da, nəğmə dinləyəndə sanki eyvana çı-xıb hava alıram, gözəl mənzərələr seyr edib sakitləşirəm. Sırrımı onlara rahat deyirəm, bilirəm ki, daşdan səs çıx-a-caq, onlardan söz çıxmıyacaq.

Ədəbiyyat nəzəriyyəsini və-rəqləmədən,

bölgü, rədif, çarpaz qafiyə, qulaq qa-fiyəsi, heca sayı-filan araşdırmadan si-zə ruhu gözəl olan şeirlərin ünvanını ve-rəcəm. "Müstəqil şeirşünas"-ın, Əbu Turxanın təbircinə desəm: klassik oxu-cunun ədəbi zövqünə etibar edirsinizsə qulağınız məndə... yox ee, gözünüz ya-zıda olsun.

Şeirin "göndərirdiyi mesajın", yaratdı-ğı ovqatın təsirindən doğan hisslərdən "söz düzəltməyə" çalışacam. Görünür, öləncənə yaradıcılığımda şeir mövzusu bitməyəcək. Bunun bitməsi üçün gerek şeirə sevgim ölsün. (ağızdan yellər al-sın) Şeire ayıracacağım zamanım həmişə var.

"Brend imza" ifadəsini kimsə işlə-dibsə plagiatlıq etdiyimi hesab etmə-sin. Ağılıma elə indi gəldi yazdım. Ayaz Arabaçı imzası üçün işlətmək istədim.

Bu imza şair-şeir anlayışının gös-təricisidir. Sevgi, vətən, əsgər, siya-sət, pis adam, həyat və ölüm onun qələmində çılpaqlığı ilə ifadə olunub. "Menyusu" zəngin olan şairin şeirlə-rindən aldığım zövqə görə yazımla ona təşəkkür etmək istəyirəm.

Şeirini birinci dəfə oxuyanda: "Aaa... necə qəşəng şeirdir!" dedim. İkinci dəfə yenə heyrtləndim. Üçüncünü dəfə ne-

cə təsir edəcəyini bilmək üçün şeiri özüm axtardım. Dördüncüdə dedim ki, "əsl şairlə tanış oldum". Beşincidə artıq kitab təqdimatı olacağını bilib həvəslə getdim. Yeri gəlmişkən deyim ki, hər tədbirə qatılan deyiləm. Ayaz Arabaçı-nın kitab təqdimatına şeirləri "dəvət et-di" məni. O cür şeirlərin sözünü yerə salmaq olardı? Təqdimatda gördüm ki, yazdıqları hər təbəqənin ürəyindən xə-bər vermiş. İştirakçılar arasında həm iqtidar-müxalifət, həm də cavan və yaş-lı nəslin nümayəndələri çox idi. O qədər adam vardı ki tərpenmək mümkün de-yildi, çıxmaq istəyənlər ayaqlarını tapa bilmirdilər.

Bu cür istedad sahibi

Özü isə uğuruna uzaqdan laqeyd-laqeyd baxırdı. Mənə elə gəldi ki, hə-min vaxt kitabın dili olsaydı əlini belinə vurar, adamları yara-yara o başa-bu başa gedib qürurlanar, ordakı zəif yazan müəlliflərə "kitab mənəm ee, şeir belə olar" deyərdi. Təəssüf ki, şairin özü kimi kitabı da dinmirdi. Amma şeirləri qəlb-qəlb, göz-göz do-laşırdı. Qonaqların da biri gedir, biri gəlirdi. Dəmir Gədəbəyli ürək əməli-yatı keçirdiyini deyəndə "bəs niyə gəlmisiniz?" deyə təəccüb etdim. "Ayazın xətrinə necə olur-olsun gəl-məli idim" söylədi. Bir şairin başqa bir şairə belə rəğbət bəsləməsi sevin-diricidir. Təqdimatda adətim üzrə so-nadək iştirak etmədim. Axıradək göz-ləyənlərdən eşitdim ki, qələbəlik ax-şamacan davam edib.

Ayaz Arabaçı sadəcə yazır. Qəribə səsləndi deyilmi? Deyəcəksiniz şair təkcə yazmalıdır də. Xeyr. Bu zamanda şairin boynuna yazmaqdan başqa da iş düşür. İndi mən bunu asta-asta izah et-dim, siz də razılaşın. Baxın hamı şeir yazır elə? Deyin hə. Hər yazılan şeir de-yil elə? Deyin, hə. Hər kəlməsinədək poeziya olan şeirlər oxucunun diqqətini çəkir elə? Deyin, hə. Belə şeirləri oxucu özü tapıb oxuyur elə? Əminəm ki "hə" dediniz. Yaxşı bu belə. İndi "hə" demə-səniz də olar, sadəcə, başınızı tərpət-məklə təsdiqləyin. Zaman şairdən həm də şeirilərini təbliği ilə məşğul olmağı tələb edir. Yutuba baxanda nə qədər ta-nınmış şairlərin şeirlərinə hazırlanmış videolar görürük. Bəziləri öz səsinə,

bəziləri də qiraətçilərin ifasında. Məz-munsuz yazılmış, hər yetənin şeirlərini demirəm. Sanballı adamların yaradıcılı-ğını nəzərdə tuturam. Ayaz Arabaçı ya-zıb isti-isti feysbukda paylaşmasa oxu-duğum o gözəl şeirləri heç harda tapa bilmərəm. Gördünüz, şair təkcə yazma-ya da bilər.

Ayaz Arabaçı bilsin ki, bu şeirləri on-dan elə ilk paylaşdığı dəqiqədən almı-

şam. Öz adıma çıxmıram ee, ruhumun adıyla paylaşım. Paxıllıq etmirəm, özüm oxuyub aldığım zövqü hamı ilə bölüşürəm.

Oxuduqdan sonra xısın-xısın pıçıl-daşmağa səbəb olacaq şeirləri çoxdur. Azərbaycanlı oxucunun "şok!", "şok!" deyib təəccüblənəcəyi cəsarətlə yazdı-ğı o şeirlər olduqca gözəldir. Əminəm ki, çoxunun yaşadığılardır. Ən pis oxu-cu şairdən "bunu kimə yazmısan?", "öz başınamı gəlib?" soruşandır. (oxucu tipi artdı, deyəsən) Amma etiraf edək ki, hər şairdə belə hüner olmur qələminə gələ-ni yazıb da... nə isə... (Bu barədə bir ba-laca "Danışır şeir" adlı mətnə yazmış-dım.) Onun "həmişə ciddi olmaz ki" başlığı ilə yazdığı bir bəndi diqqətimi çəkmişdi. (yazmayacam, özünüz tapın) Mənə elə gəlir ki, o bir bənd çox ciddi şeirdir. Hər şey həmişə kitabda olası deyil ki. Nə yazırsa yazsın, kim yaşayıb-sa yaşasın şeir hamının "ortaq malına" çevrilir.

"Şairlər və qəhrəmanlar bir tayfadır. Onların arasındakı fərq ideya və əməl arasındakı fərq kimidir. Qəhrəmanlar şairlərin seyr etdiklərini həyata keçirir-lər". Alfons de Lamartin deyib bunu. İn-di gəlin Ayaz Arabaçının qəhrəmanlığı ilə tanış olaq. Şairin "Savaş indi başla-yır, indi başlayır savaş" kimi anastrofa-sı olan şeiri əməlli-başlı marşdır. Misra-lar musiqi istəyir. Çarpazlaşmanın özündə belə ritm duyulur.

*Boğazımı bir udum, siqarla yaşlayıram.
Sözümü sənnən açıb, səninlə başlayıram.
Allahı çağırıram, şeytani daşlayıram.
Bəzən olur özümdən-özümü dışlayıram.
Sənəmi torpaq kimi, eşirəm, xışlayıram.
Hamiya hirsələnəndə, səndə yavaşlayıram.
Hər gün səni öyürəm, səni alqışlayıram.
Mənim əsgər qardaşım, baş ayıram önündə-
Əyirəm önündə baş.
Savaş indi başlayır!
İndi başlayır savaş!*

*Nicat qana-qandadır, nicat kinə-kindədir.
Böyüyüb sıraların, gör neçə yüz mindədir.
Quzğunlar qaynaşsa da, durnalar səfindədir.
Sənin qeyrət kitabın, könlümün rəfindədir.
Sülh deyib bağıranlar, hamısı kefindədir.
Qoru, bəbəyin kimi, nə ki, şərafəndədir.
Bu gün Tanrı özü də, sənin tərəfindədir.
Xocalının hələ də, yanır gözlərində yaş.
Savaş indi başlayır!
İndi başlayır savaş!*

*Nöqtə qoy nağıllara inanmaq vərdisinə.
Çox taxıldı bağrımız, xəyanətin şişinə.
Dəvə boyda ölkələr, susdular haqq işinə.
Vurdun bu imtahanda, çoxlarını dişinə.
Qurban olum o məğrur, o amir yerişinə.
Dola bu məlunların, boynunu kirisinə.
Onsuz da çaş-baş qalıb, qalıbdı yağlı, çaş-baş..
Savaş indi başlayır!
İndi başlayır savaş!*

*Uca bayrağındadı, gəzdiyimiz mənalər.
Artıq dərk eləyibdir, bunu işi fənalər.
Səninkidir dualar, səninkidir sənalar.
Kəlbəcərə, Laçına, zəfər gəmin yan alar.
Oğul dərdə qapılmaz, oğul qana-qan alar.
Burda arxa cəbhədə yuxu yatmır analar.
Ürəyində həyəcan, gözündə sonsuz tələş.
Savaş indi başlayır!
İndi başlayır savaş!*

*Qollarında can verib, neçə-neçə qardaşın.
Şahdağından ucadı, məğrur əyliməz başın.*

*Çatılmadı bir kərə, ağır günəmdə qaşın.
Baxma çiçək yaşıdı, fidan yaşıdı, yaşın.
Bir aslan savaşıdı, bu gün sənin savaşın.
Səndən başqa kimi var, bu torpağın, bu daşın..
Dənə hey alçaqları, bir ucdan yavaş-yavaş,
Savaş indi başlayır!
İndi başlayır savaş!*

Ayaz Arabaçının vətənpərvərlik mövzusunda

yazdıqları "vətən sevgisi" anlayışının şəklidir, gözə görünən tərəfidir. O şeir-lər özləri Azərbaycan vətəndaşlarıdır. Ayaz Arabaçı pafosla, qışqıra-qışqıra oxunsun deyə yazmır. Ümumiyyətlə, o yazmır ki, yaradır. Yaratdıqları da müəl-lifin adına sığınmadan özü-özünü yaşa-da biləcək yaradılmışlardır. O şeirləri "kiməsə tapşırmağa" ehtiyac yoxdur. A.Arabacı "zəif şeirdir, amma yaxşı deyil dostdur bunu tərifləyək" deyə oxu-nası şeiri yoxdur. Belə şeirlər səlahiyyət sahiblərinin "cızma-qaralarıdır" ki, bəs-təkar məcbur olub musiqi bəstələyir, tapşırıqla dərsliyə salınır, yüksək kürsü-lərdən oxunur və s.

*Yağış yağır dayanmadan Şuşaya,
O yağışın sellerindən öpürəm.
O yağışda qıvrım-qıvrım islanan,
Əsgərimin tellərindən öpürəm.*

*Qarabağa həyat verdi o haqq qan,
Bax bu idi gözlənilən ən xoş an..
Bu torpağa igid doğan ər doğan,
Anaların əllərindən öpürəm..*

*Bu zəfəri hər zərrəmdə duyuram,
Sevincimi göz yaşımlla yuyuram..
"Araz boyu muştuluğa yüyürən",
Dəlidağın yellərindən öpürəm..*

*Azərbaycan, möhtəşəmdi gur səsin..
Əksilməsin üstümüzdən nəfəsin,
Bu torpağa Vətən deyən hər kəsin,
Şəkər-şəkər dillərindən öpürəm..*

*Ağlamışam, kükrəmişəm, əsmişəm,
Ürəyimi bir ulduzdan asmışam..
Xəritəmi qucağıma basmışam..
Azərbaycan ellərindən öpürəm..*

Bu şeiri "Əsgər üçün oxşama" hesab edə bilərik.

(ardı növbəti sayımızda)